

22.9.2025

Sosiaali- ja terveysministeriö
lausuntopalvelu.fi

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/18228/2025

Lausuntopyyntö sosiaali- ja terveysministeriön asetuksesta hedelmöityshoidoista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamisesta

Tausta

Tehy ry kiittää mahdollisuudesta lausua lausuntopyyntöön asetuksesta hedelmöityshoidoista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamisesta.

Hedelmöityshoidoista annettua sosiaali- ja terveysministeriön asetusta muutettaisiin siten, että munasolujen luovuttamisesta maksettavaan haittakorvaukseen tehtäisiin tasokorotus kansaneläkeindeksin mukaisesti korottamalla haittakorvausta vuoden 2007 tasosta eli 250 eurosta, vuoden 2026 tasoon eli pyöristettynä 350 euroon. Lisäksi asetukseen tehtäisiin muita teknisluonteisia päivityksiä muun muassa valtion aluehallinnon uudistukseen liittyen.

Asetusmuutoksen tavoitteena on, että munasolujen luovuttamisesta voisi jatkossakin saada haittaa vastaavan korvauksen. Haittakorvauksen korotus on eräs väestöpoliittisen työryhmän esittämä lyhyen aikavälin toimenpide lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi.

Laissa hedelmöityshoidoista (1237/2006) todetaan *21 §:ssä Kielto suorittaa palkkiota*, että sukusolujen luovuttamisesta ei saa luvata eikä suorittaa palkkiota. Luovuttajalle voidaan kuitenkin suorittaa luovutuksesta aiheutuvista kuluista, ansionmenetyksestä ja muusta haitasta kohtuullinen korvaus sen mukaan kuin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa tarkemmin säädetään. Lakiin liittyvässä nykyisessä asetuksessa hedelmöityshoidoista (825/2007) todetaan *4 §:ssä Luovuttajalle maksettavat korvaukset*, että luovuttajalle voidaan korvata luovutuksesta aiheutuneet kustannukset ja ansionmenetykset enintään todellisen suuruusina. ... Munasolujen luovuttajalle voidaan 1 momentissa säädetyn lisäksi korvata muuna haittana luovutuksen aiheuttamasta henkisestä ja ruumiillisesta rasituksesta, epämukavuudesta sekä jokapäiväisten toimintojen rajoittumisesta enintään 250 euroa luovutuskertaa kohden.

Asetusmuutoksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2026. Yliopistosairaalat ja vastaavasti yksityiset klinikat maksaisivat korotuksen luovuttajilleen. Asetusmuutoksen myötä hyvinvointialueiden yleiskatteelliseen momenttiin 28.89.31 arvioidaan aiheutuvan 10 000 euron vuosittainen lisäkustannus vuodesta 2026 alkaen. Arviolaskelma perustuu Valviran lakisääteisen Luoteri-rekisterin tietoihin, jossa ovat sekä yksityisen että julkisen sektorin luovuttajat. Munasolunluovutuskertoja voidaan arvioida toteutettavan julkisella sektorilla vuosittain noin 100 ja joka tapauksessa alle 150.

Huomiomme esitykseen asetuksen muuttamisesta

Tehy kannattaa haittakorvauksen korotusta Orpon hallitusohjelman ja väestöpoliittisen työryhmän esityksen mukaisesti yhtenä keinona lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi.

22.9.2025

Haittakorvauksen korotus saattaisi osaltaan vähentää hoitoihin luovutettujen munasolujen pulaa, kun munasolujen luovuttamisesta saisi luovutuksesta aiheutuvaa haittaa vastaavan korvauksen. Haittakorvaus maksetaan munasolujen luovuttajalle ansionmenetyksen ja matkakulujen korvaamisen lisäksi.

Tehyn näkemyksen mukaan munasolujen luovutuksen ei tule jatkossakaan perustua taloudellisen hyödyn tavoitteluun, vaan altruismiin, mutta munasolujen luovuttamisesta tulee saada haittaa vastaava korvaus. Kuten esityksessä todetaan, munasolujen luovutusprosessiin kuuluu useita vastaanottokäyntejä ja tutkimuksia, näyttöiden ottoa, usean päivän kestävä hormonistimulaatio, munasolujen keräys ja jälkitarkastus. Munasolujen keräyksen jälkeen kirjoitetaan lyhyt sairausloma. Munasolujen luovutus vaatii siis luovuttajalta usean käynnin palvelun antajalla ja munasolujen luovuttaminen on fyysisesti vaativaa.

Nyt ehdotettava tasokorotuksen suuruus on määritelty kansaneläkeindeksin mukaisesti ja sitä ehdotetaan nostettavaksi 100 eurolla: 250 eurosta 350 euroon. Esitys on oikean suuntainen, mutta Tehy pyytää vielä arvioimaan onko se riittävän suuruinen haittaan nähden. Tehyn näkemyksen mukaan korvaus voisi olla suurempikin.

Toisaalta Tehy esittää myös huolen, että erityisesti yksityisellä sektorilla haittakorvauksen nostaminen tulee todennäköisesti maksettavaksi hedelmöityshoitoon tuleville asiakkaille ja nostaa hedelmöityshoitojen hintaa. Vaikka yksityisessä terveydenhuollossa annettavista hedelmöityshoidoista on saanut Kela-korvauksen 1.5.2025 alkaen tietyillä ehdoilla, jää hoidosta yhä suuri osa asiakkaan maksettavaksi, eikä osa asiakkaista saa Kela-korvauksia lainkaan. Jos haittakorvauksen korotus nostaa hedelmöityshoitoihin tulevien maksuja kohtuuttomasti, palvelut voivat karata nykyistä suuremmalle osalle taloudellisesti saavuttamattomiksi ja siten lopulta heikentää syntyvyyttä ja lapsitoiveiden toteutumista sekä syventää epätasa-arvoa hedelmöityshoitaa tarvitsevien kesken. Tähän tulee kiinnittää huomiota, kun haittakorvausta nostetaan. Julkisen puolen hedelmöityshoitoihin pääsyä tulee kaikkiaan seurata ja parantaa. Julkisellakin sektorilla hedelmöityshoidon hinta on jo nyt monen hoitoa tarvitsevan asiakkaan näkökulmasta korkea, ja sielläkin riskinä voi nähdä, että luovuttajan haittakorvauksen nosto päättyy hedelmöityshoitaa saavien maksettavaksi ja näkyy nykyistä korkeampina asiakasmaksuina. Myös hedelmöityshoitojen kohdalla hoitoon pääsyn tasa-arvon tulisi olla keskeisiä periaatteita.

Lausunto on laadittu yhteistyössä Suomen Kätilöliitto ry:n kanssa.

Helsingissä 22.9.2025

Millariikka Rytkönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Lisätiedot: Anna Suutarla, Työelämäasiantuntija, anna.suutarla@tehy.fi
